

:. به نام بی نام او:.

تست زدن در راستای ارزیابی داشته ها و آموخته ها، همیشه یکی از مراحل اساسی در فرایند آماده سازی برای کنکور بوده است و در رشته‌ای مانند روان‌شناسی که با مباحث حجیم و شبیه به هم مواجه هستیم، این نیاز بیش از هر زمان احساس می‌شود. همان‌طور که می‌دانید، تست زدن در مواقع گوناگون و در چهار مرحله کلی باید صورت گیرد:

۱. پیش از شروع مطالعات: سوالات هر درس در کنکورهای سالهای پیش را پیش از شروع مطالعات هر درس نگاه کنید.
۲. هنگام مطالعات: تست های طبقه بندی شده انتهای هر فصل را بزنید تا کمی با شکل کلی سوال دهی آن فصل آشنا شوید.
۳. پس از دو دور مطالعه و کسب تسلط نسبی بر مطالب: برای تسلط بیشتر، تست‌های زیادی را از هر مبحث در هر درس بزنید.
۴. نزدیک به کنکور: تست‌های کنکورهای سال‌های پیش را به شکل سال به سال بزنید و درصد بگیرید.

این مجموعه در کنار سایر مجموعه‌های بانک تست درس به درس کیهان، توسط گروهی از دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مشاوره در دانشگاه تهران، در پاسخ به نیاز شما در **مرحله سوم تست زنی** تهیه شده است. به این شکل که برای هر درس، یک یا چند نفر از رتبه‌های برتر کنکور رشته روان‌شناسی که در آن درس مسلط بوده‌اند با بررسی سوالات تمام کنکورهای روان‌شناسی ارشد و دکتری ۲۰ سال اخیر، اقدام به گزینش ۵۰۰ تا ۹۰۰ تست برگزیده که قابل استفاده داوطلبان کنکور کارشناسی ارشد و دکتری پیش‌رو باشد، کرده‌اند.

در استفاده از این مجموعه، نکات زیر را به خاطر داشته باشید:

۱. زمان زدن این نوع تست ها غالباً بعد از دور دوم مطالعات است، در این زمینه با مشاوران مشورت کنید.
۲. پاسخ تست‌های کنکورهای ۳ سال اخیر را تنها در دوره‌های انتهایی مطالعات و با مشورت با مشاوران، ببینید.
۳. این تست ها جایگزین مطالعه مطالب اصلی نیستند و حتماً باید در کنار مطالعه جامع مطالب، استفاده شوند.

صمیمانه آماده شنیدن نظرات و پیشنهادات شما عزیزان در رابطه با این مجموعه هستیم. با ما از طریق jozavat@kayhanravan.ir در تماس باشید.

برای همه شما دوستان عزیز آرزوی موفقیت داریم

گروه آموزشی کیهان

تحت نظارت مرکز خدمات روان‌شناسی و مشاوره کیهان

فهرست

صفحه	عنوان
۲.....	فصل اول: نفس در قرآن.....
۵.....	پاسخ سوالات فصل اول.....
۸.....	فصل دوم: کندی.....
۱۰.....	پاسخ سوالات فصل دوم.....
۱۳.....	فصل سوم: فارابی.....
۱۸.....	پاسخ سوالات فصل سوم.....
۲۲.....	فصل چهارم: ابن سینا.....
۳۰.....	پاسخ سوالات فصل چهارم.....
۳۹.....	فصل پنجم: غزالی.....
۴۴.....	پاسخ سوالات فصل پنجم.....
۴۹.....	فصل ششم: سهروردی.....
۵۱.....	پاسخ سوالات فصل ششم.....
۵۳.....	فصل هفتم: ملاصدرا.....
۵۶.....	پاسخ سوالات فصل هفتم.....
۶۰.....	فصل هشتم: نظریه های جدید در روانشناسی.....
۶۲.....	پاسخ سوالات فصل هشتم.....
۶۴.....	فصل نهم: معانی عقل و اصطلاحات آن.....
۶۸.....	پاسخ سوالات فصل نهم.....
۷۳.....	فصل دهم: شخصیت؛ سازماندهی ویژگی های کلی حیات.....
۷۸.....	پاسخ سوالات فصل دهم.....
۸۳.....	فصل یازدهم: غریزه و فطرت؛ نفس.....
۸۵.....	پاسخ سوالات فصل یازدهم.....
۸۷.....	فصل دوازدهم: سلامت روانی و نابهنجاری.....
۸۹.....	پاسخ سوالات فصل دوازدهم.....
۹۱.....	منابع.....
۹۲.....	منابع بیشتر برای حداکثر تسلط.....

فصل سوم: فارابی

- ۱- به نظر فارابی ادراک معقولات به کمک کدام قوه میسر می شود؟
 (۱) حاسه (۲) عاقله (۳) مدرکه (۴) ناطقه
- ۲- فارابی مسائلی مانند عدد ۳ فرد است یا کل بزرگتر از جزء است را ناشی از چه می داند؟
 (۱) ادراکات (۲) مقبولات (۳) معقولات اولی (۴) مشهورات
- ۳- نفس حیوانی از دیدگاه فارابی دارای چه قوایی است؟
 (۱) حواس باطنی، قوای متخیله و واهمه (۲) حواس ظاهری، باطنی، شهویه و غضبیه
 (۳) قوای غذایی، نامیه، مولده و غضبیه (۴) قوای غذایی، نامیه، شهویه و غضبیه
- ۴- وقتی همه معقولات بالفعل شوند و میان این قوه و عقل فعال چیز دیگری نباشد، این قوه کدام عقل است؟
 (۱) بالفعل (۲) سماوی (۳) فعال (۴) مستفاد
- ۵- چه قوایی به نظر فارابی، صورت محسوسات را بعد از غیبت آن از دامنه حس نگه می دارد؟
 (۱) محرکه (۲) مدرکه (۳) متخیله (۴) ناطقه
- ۶- به نظر فارابی چه قوه ای می تواند میان زشت و زیبا فرق بگذارد؟
 (۱) حافظه (۲) متخیله (۳) ناطقه (۴) واهمه
- ۷- یکی از قوای نفس که معانی جزئی را درک می کند چه نامیه می شود؟
 (۱) قوه متحرکه (۲) قوه متصرفه (۳) قوه وهم (۴) قوه غریزه
- ۸- اولین فیلسوفی که در مورد عقل بحث کرده است کیست؟
 (۱) ابن سینا (۲) ارسطو (۳) فارابی (۴) کندی
- ۹- به عقیده فارابی اراده در انسان مربوط به چه قوه ای است؟
 (۱) محرکه (۲) منمیه (۳) مدرکه (۴) متخیله
- ۱۰- کدامیک از اندیشمندان اسلامی با بیان اصطلاح "نفس فلکی" معتقد است که افلاک نیز دارای نفس اند؟
 (۱) امام محمد غزالی (۲) ابوعلی سینا (۳) کندی (۴) فارابی
- ۱۱- بنا به اعتقاد فلاسفه، "نفس ناطقه" دارای دو ..... است.
 (۱) عقل نظری و اکتسابی (۲) قوه نظری و عملی (۳) عقل طبیعی و اکتسابی (۴) عقل فعال و اکتسابی
- ۱۲- در تمثیل فارابی، بالاترین درجه حکمرانی و مقام در شهر جسم متعلق به چیست؟
 (۱) نفس (۲) قلب (۳) مغز (۴) عقل
- ۱۳- از نظر فارابی، "وحدت قوای نفس" از ویژگی های چیست؟
 (۱) خود نفس (۲) قوای جسم (۳) قوای عقل (۴) نیروهای خارج از بدن
- ۱۴- کدام فیلسوف اعتقاد داشت که حدوث نفس قبل از حدوث جسم است؟
 (۱) ابن سینا (۲) فارابی (۳) افلاطون (۴) ارسطو
- ۱۵- فارابی به استناد کدام برهان و دلیل نفس را جوهری بسیط، روحانی و مباین با جسم می داند؟
 (۱) تعلق نفس به بدن بعد از فناء بدن قطع می شود. (۲) نفس با کمک درک آلتی، خود را درک می کند.
 (۳) نفس انسانی اعداد را با هم درک می کند. (۴) نفس ادراک محسوسات می کند که معانی مجردی نیستند.
- ۱۶- تعریف فارابی از نفس کدام است؟
 (۱) نپذیرفتن تعریف ارسطو از نفس (۲) نفس صورت و کمال بدن و ماده بودن
 (۳) نپذیرفتن مفهوم جوهری برای نفس (۴) نفس صورت و کمال ماده بودن
- ۱۷- فارابی "عقل روح القدسی" را نام دیگر کدام عقل می داند؟
 (۱) نظری (۲) فعال (۳) عملی (۴) هیولایی

۱۸- نفس از دیدگاه فارابی چیست؟

- (۱) صورت و کمال ماده و بدن
(۲) همان تعریف ارسطو درباره نفس است.
(۳) همان تعریف ابن سینا را ذکر کرده است.
(۴) در تعریف نفس مفهوم جوهریت را قبول ندارد.

۱۹- نظریه وحدت قوای نفس به کدام اندیشمند نسبت داده شده است؟

- (۱) ابن یمین (۲) فارابی (۳) ابن رشد (۴) کندی

۲۰- از جمله خصایص نفس ناطقه کدام است؟

- (۱) زمان بندی (۲) ترکیب (۳) هشیاری (۴) ایستایی

۲۱- به عقیده فارابی، نفس از کدام عقل فائض می‌گردد؟

- (۱) بالفعل (۲) مستفاد (۳) فعال (۴) نظری

۲۲- اعتقاد به اینکه نفس صورت جسم است و از سوی دیگر جوهری است بسیط، روحانی و مباین با جسم از کیست؟

- (۱) فارابی (۲) مولانا (۳) کندی (۴) ابن سینا

۲۳- دیدگاه فارابی در مورد نفس فلکی کدام است؟

- (۱) یکسان بودن آن با نفس حیوانی
(۲) مغایر بودن آن با نفس انسانی
(۳) یکسان بودن آن با نفس انسانی
(۴) یکی بودن نفس فلکی با نفس نباتی

۲۴- از نظر فارابی، قوای محرک اعضای انسان و حیوان چه نامیده می‌شود؟

- (۱) شهویه و غضبیه (۲) نامیه و غضبیه (۳) غاذیه و نامیه (۴) غاذیه و شهویه

۲۵- "عقل فعال" جزء کدام یک از مراحل عقل است؟

- (۱) عقل بالملکه (۲) عقل هیولایی (۳) عقل بالمستفاد (۴) خارج از عقول آدمی است

۲۶- فارابی نفوس را از حیث "بقا و فنایشان" به چند گروه تقسیم می‌کند؟

- (۱) دو گروه مخلد در سعادت، فنای بدن
(۲) دو گروه مخلد در سعادت، نرسیدن به درجه عقل مستفاد
(۳) سه گروه مخلد در سعادت، نرسیدن به درجه عقل مستفاد، فنای بدن
(۴) سه گروه مخلد در سعادت، مخلد در شقاوت، نرسیدن به درجه عقل مستفاد

۲۷- از دیدگاه فارابی چه عقلی برای درک معقولات نیازمند ماده است؟

- (۱) فعال (۲) بالفعل (۳) مستفاد (۴) مکتسب

۲۸- تقسیم نفوس به مخلد در سعادت، مخلد در شقاوت و نیازمند ماده از کیست؟

- (۱) کندی (۲) فارابی (۳) غزالی (۴) ابن سینا

۲۹- بنا به عقیده فارابی کار مغز چیست؟

- (۱) منبع حرارت غریزی
(۲) تعدیل حرارت غریزی
(۳) انتزاع صور موجودات
(۴) دریافت اشراق از عقل

۳۰- نظریه زیر از آن کیست و در کجا بیان شده است؟ "قوای نفس به نحوی ترتیب یافته‌اند که هر یک از آنها برای طبقه مادون خود

صورت است و برای مافوق خود ماده"

- (۱) ابن سینا - طبیعیات (۲) کندی - رسائل فلسفی (۳) فارابی - اهل المدینه الفاضله (۴) غزالی - احیاء علوم الدین

۳۱- نظریه فارابی درباره وحدت نفس چیست؟

- (۱) نفس و قوای آن در حکم یک واحد هستند.
(۲) قوای نفس متعدد ولی نفس پدیده واحدی است.
(۳) قوای نفس همه واحد و قابل تجزیه نیستند.
(۴) هر بعد قوای نفس به بعدی از ابعاد آن مربوط است.

۳۲- کدام یک از عقول، مکان اتصال انسان به خداوند را فراهم می‌سازد؟

- (۱) مستفاد (۲) بالفعل (۳) فعال (۴) هیولایی

۳۳- از دیدگاه فارابی، روانشناسی جزو کدامیک از علوم قرار می‌گیرد؟

- (۱) فقه (۲) مدنی (۳) منطق (۴) طبیعی

۳۴- عقل بالفعل که معقولات مجرد را تعقل کرده و به درک صورت‌های مفارقه توانا باشد، چه نام دارد؟

- (۱) عقل هیولایی (۲) عقل بالفعل (۳) عقل مستفاد (۴) عقل ظاهر

۳۵- این تقسیم بندی از کیست؟ عقل انسانی: الف- عقل عملی ب- عقل نظری: - عقل بالقوه - عقل بالفعل - عقل مستفاد

(۱) کندی (۲) فارابی (۳) ابن سینا (۴) شیخ اشراق

۳۶- به نظر فارابی قوای نفس نباتی عبارتند از:

(۱) غاذیه - واهمه - منمیه (۲) نامیه - مولده - منمیه (۳) غاذیه - منمیه - مولده (۴) مولده - شهویه - غاذیه

۳۷- عقل فعال از دیدگاه فارابی:

(۱) همان روح الامین است که در ماده بوده و از آن جدا می شود.
(۲) همان روح الامین است که آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی است.
(۳) همان روح القدس است که اولین مرتبه عقول مفارقه سماوی است.
(۴) همان روح الامین و روح القدس است که با ماده بوده و در ماده خواهند ماند.

۳۸- کدام عبارت در مورد "عقل هیولایی" از دیدگاه فارابی صحیح است؟

(۱) نفس یا جزئی از نفس یا چیزی که مستعد انتزاع ماده و موجودات است.
(۲) نفس یا جزئی از نفس یا چیزی که مستعد انتزاع ماهیات و صور همه موجودات است.
(۳) نفس یا جزئی از نفس یا چیزی که مستعد انتزاع و موجب انتقال ماده به ماهیات است.
(۴) نفس یا جزئی از نفس یا چیزی که مستعد انتزاع و موجب انتقال ماهیات به مواد است.

۳۹- کدام عبارت صحیح است؟

(۱) رابطه عقل فعال با نفوس انسانی همانند رابطه تاریکی است با نور و آفتاب.
(۲) رابطه عقل مستفاد با نفوس انسانی همانند رابطه تاریکی است با نور و آفتاب.
(۳) رابطه عقل فعال با نفوس انسانی همانند رابطه نور و آفتاب با نیروی بینایی است.
(۴) رابطه عقل مستفاد با نفوس انسانی همانند رابطه نور و آفتاب با نیروی بینایی است.

۴۰- به اعتقاد فارابی نفس فلکی تا حدودی با نفس ..... تجانس دارد.

(۱) ناطقه (۲) حیوانی (۳) نباتی (۴) انسانی

۴۱- از دیدگاه فارابی، معرفت محصول چه فرآیندی است؟

(۱) عقل فعال (۲) تجربه و آزمایش (۳) تذکر و یادآوری (۴) بینش ناگهانی

۴۲- جوهر مفارق و عامل تمیز خارج از نفس انسانی به کدام مرتبه عقل از دیدگاه فارابی اشاره دارد؟

(۱) بالفعل (۲) بالمستفاد (۳) فعال (۴) منفعل

۴۳- فارابی در تعریف نفس به ..... گرایش دارد، ولی در تعریف طبیعت نفس، دیدگاه ..... را اتخاذ کرده است.

(۱) ارسطو - افلاطون (۲) افلاطون - ارسطو (۳) ارسطو - اپیکور (۴) اپیکور - افلاطون

۴۴- کدام یک از عبارات های زیر مغایر با نظر فارابی می باشد؟

(۱) نفس نخستین استکمال جسم است.
(۲) نفس پیش از بدن موجود بوده است.
(۳) نفس بالقوه دارای حیات است.
(۴) نفس جوهری بسیط است.

۴۵- در دیدگاه فارابی علم به مقبولات و مشهورات از چه طریقی حاصل می شود؟

(۱) تصور (۲) تصدیق (۳) حدس غیر مستقیم (۴) فکر و رؤیت

۴۶- فارابی کدام یک از قوای نفس را مشترک بین نبات و حیوان وانسان می داند؟

(۱) مدرکه (۲) حاسه (۳) محرکه (۴) منمیه

۴۷- در دیدگاه فارابی ..... ، عقل بالفعلی است که معقولات مجرده را تعقل کرده، به درک صورت های مفارقه توانا شده است.

(۱) عقل فعال (۲) عقل هیولانی (۳) عقل مستفاد (۴) عقل عملی

۴۸- به عقیده فارابی «افراد مخلد در شقاوت» چه کسانی هستند؟

(۱) کسانی که سعادت را شناخته و در راه آن کوشیده اند.
(۲) کسانی که سعادت را شناخته اما از آن اعراض کرده اند.
(۳) کسانی که سعادت را شناخته اما نیازمند به ماده اند.
(۴) کسانی که سعادت را نشناخته اند.

۴۹- ترتیب قوای نفس در نظر فارابی چگونه است؟

- (۱) هر قوه برای طبقه مادون صورت و برای مافوق ماده است.
- (۲) هر قوه برای طبقه مادون ماده و برای طبقه مافوق صورت است.
- (۳) فارابی ترتیبی برای قوای نفس قائل نیست.
- (۴) فارابی برای نفس قوه‌ای قائل نیست.

۵۰- فارابی معقولات انتزاع شده را چه می‌نامد؟

- (۱) عقل مستفاد
- (۲) عقل بالفعل
- (۳) عقل هیولانی
- (۴) عقل قدسی

۵۱- نام های دیگر عقل فعال از نظر فارابی چیست؟

- (۱) روح الامین، روح القدس، واهب الصور
- (۲) روح الامین، روح القدس، عقل مستفاد، عقل مکتسب
- (۳) عقل مستفاد، روح القدس، واهب الصور

۵۲- بر اساس دیدگاه فارابی موضوع علم مدنی چیست؟

- (۱) رفتار انسانی
- (۲) رفتار غریزی
- (۳) رفتارهای اجتماعی
- (۴) رفتار انسانی و حیوانی

۵۳- تقسیم بندی نفس حیوانی از دیدگاه فارابی کدام است؟

- (۱) نامیه - محرکه - مدرکه
- (۲) فاعله - محرکه - مدرکه
- (۳) مدرکه - مولده - نامیه
- (۴) نامیه - حافظه - غاذیه

۵۴- با توجه به دیدگاه فارابی درباره عقل کدام گزینه همانند نسبت خورشید است به چشم؟

- (۱) نسبت عقل فعال به عقل بالقوه
- (۲) نسبت عقل مستفاد به عقل بالفعل
- (۳) نسبت عقل هیولانی به عقل بالفعل
- (۴) نسبت عقل مکتسب به عقل فعال

۵۵- فارابی کدام یک از موارد زیر را صورت همه قوا می‌داند؟

- (۱) متخیله
- (۲) حساسه
- (۳) ناطقه
- (۴) قلب

۵۶- به نظر فارابی اولین مرتبه حصول معرفت برای انسان چگونه صورت می‌پذیرد؟ (کنکور ۹۰)

- (۱) حس و تجربه
- (۲) بینش و آگاهی
- (۳) تذکر و یاد آوری
- (۴) استمداد از عقل فعال

۵۷- استدلال‌های فارابی درباره ویژگی‌های نفس از جمله درک معقولات، شعور داشتن به خود و درک اضداد به دلیل کدام ویژگی نفس است؟ (کنکور ۹۱)

- (۱) میانیت با بدن بودن
- (۲) بسیط و روحانی بودن
- (۳) جوهری بودن
- (۴) همه موارد

۵۸- طرح موضوع جامعه آرمانی و اینکه انسان در جامعه کامل انسانی به شهادت می‌رسد و بسیاری جوامع جوامعی هستند که در آنها امکان رسیدن به سعادت وجود ندارد از آن کیست؟ (کنکور ۹۱)

- (۱) ابن مسکویه
- (۲) ابن سینا
- (۳) فارابی
- (۴) خواجه نصیرالدین طوسی

۵۹- فارابی چرا عقل مستفاد را به این نام نامیده است؟ (کنکور ۹۱)

- (۱) عقل مستفاد توانایی درک جزئیات و حفظ آن‌ها را دارد.
- (۲) عقل مستفاد از استعداد محض خارج شده است.
- (۳) عقل بالقوه به بالفعل تبدیل می‌شود.
- (۴) نفس ناطقه در این مقام از عقل فعال مدد می‌گیرد.

۶۰- سعادت حقیقی از دیدگاه فارابی: (کنکور ۹۳)

- (۱) از طریق عالم ماده قابل دستیابی است.
- (۲) اعراض از عالم ماده و کون و فساد است.
- (۳) همان زهد و گوشه‌گیری و دوری مردم است.
- (۴) همان کسب ثروت و لذت از تمتعات دنیوی است.

۶۱- دیدگاه فارابی که روح انسان از عالم ملکوت است با کدامیک از نظریه‌های فلسفی اختلاف دارد؟ (کنکور ۹۴)

- (۱) کندی
- (۲) سقراط
- (۳) ارسطو
- (۴) افلاطون

۶۲- نظر ابونصر فارابی، کدام است؟ (کنکور ۹۴)

- (۱) در عقل مستفاد، عقل قادر به درک مجردات نیست.
- (۲) کمال جسم را نفس می‌داند و کمال نفس را عقل.
- (۳) عقل عملی آن است که نفس را در نیل به کمال یاری نمی‌کند.
- (۴) عقل مادی قادر نیست ماهیت موجودات را درک کند.

۶۳- نظریه افلاطون درباره قدیم یا حادث بودن نفس کدام است؟ (کنکور ۸۷)

- (۳) نفس با افلاک هیچ ارتباطی ندارد. (۲) نفس حادث و روح قدیم است. (۳) نفس قدیم است. (۴) نفس قدیم نیست.

۶۴- وجه تسمیه عقل مستفاد چیست؟ (کنکور ۹۳)

- (۱) معقولات آن، از عقل دیگری که دائماً بالفعل است قابل استفاده است.
(۲) صور معقولات در عقل بالفعل قابل استفاده نیست.
(۳) عقل صورت و معانی را در این مرتبه ادراک نمی کند.
(۴) معقولات بالفعل در ذهن مشهود نیست.

۶۵- ارسطو در تعریف نفس، رابطه‌ی صورت و ماده را چگونه بیان کرده است؟ (کنکور ۹۵)

- (۱) ماده و صورت هیچ تفاوتی باهم ندارند.
(۲) هیچ ماده‌ای بدون صورت وجود نمی یابد.
(۳) صورت نمی تواند به عنوان کمال ماده باشد.
(۴) هر ماده‌ای می تواند بدون صورت وجود یابد.

۶۶- از نظر فارابی، کدام قوا از ترکیب دو قوه‌ی شهویه و غضبیه شکل می گیرد؟ (کنکور ۹۵)

- (۱) منمیه (۲) محرکه (۳) وهمیه (۴) مدرکه

۶۷- فلسفه و علم النفس فارابی بیش از همه متأثر از آراء کدام فیلسوف است؟ (کنکور ۹۵)

- (۱) تالس (۲) سقراط (۳) ارسطو (۴) افلاطون

۶۸- تعبیر روح الامین از دیدگاه فارابی به کدام یک از عقول اطلاق شده است؟ (کنکور ۹۶)

- (۱) عقل فعال (۲) عقل بالفعل (۳) عقل مستفاد (۴) عقل ممکن

۶۹- از نظر فارابی نفوس از حیت بقا و فنا بر چند دسته تقسیم می شوند؟ (کنکور ۹۶)

- (۱) سه دسته- مخلّد در سعادت- مخلّد در شقاوت- نیازمند به مادّه
(۲) سه دسته- مخلّد در مادّه- نیازمند به مادّه- مخلّد در شقاوت
(۳) دو دسته- مخلّد در سعادت- مخلّد در شقاوت
(۴) دو دسته- نیازمند به مادّه- مخلّد در سعادت

۷۰- چه کسی در رساله «العشق»، عشق را نیرویی ساری و جاری در تمامی اجزا و مراتب هستی دانسته، که قوام و دوام وجود به آن و

محرک هر جزء به سوی کمال است؟ (کنکور ۹۷)

- (۱) ملاصدرا (۲) غزالی (۳) فارابی (۴) ابن سینا

۷۱- عبارت «جزء کوچکتر از کل است»، جزء کدام دسته از ادراکات است؟ (کنکور ۹۷)

- (۱) ادراکات جزئی (۲) محسوسات (۳) مشهورات (۴) معقولات اولی

۷۲- از نظر «فارابی»، منشأ اراده در انسان و حیوان می تواند ادراک حسی، یا تخیل و یا قوه ناطقه باشد. در این صورت چه تمایزی بین اراده

انسان و حیوان وجود دارد؟ (کنکور ۹۸)

- (۱) هیچ تمایزی بین اراده انسان و حیوان نمی توان قائل شد.
(۲) اراده انسان می تواند دارای منشأ حس و تخیل باشد.
(۳) اراده با منشأ و قوه ناطقه خاص انسان است.
(۴) موارد ۲ و ۳

۷۳- سعادت از منظر فارابی، دستیابی به آخرین حد کمال یعنی عقل ..... است. (کنکور ۹۸)

- (۱) فعال (۲) مستفاد (۳) عملی (۴) هیولان

پاسخ سوالات فصل سوم

۱. گزینه ۴ صحیح است. به وسیله قوه ناطقه، ادراک معقولات میسر شده میان زیبا و زشت فرق گذارده می‌شود. نیز به یاری آن، آدمی صناعات و علوم را فرا می‌گیرد.
۲. گزینه ۳ صحیح است. معقولات اولی: چیزهایی که گویی از آغاز می‌دانستیم و فطرتاً به آن‌ها یقین داریم. مثلاً عدد ۳ فرد است.
۳. گزینه ۲ صحیح است. قوای نفس حیوانی عبارتند از: حواس ظاهری، حواس باطنی (چون متخیله، واهمه، حافظه، متفکره) و قوه شهویه و غضبیه که محرک اعضايند.
۴. گزینه ۴ صحیح است. چون عقل معقولات مجرد از ماده را که در او حاصل شده‌اند، تعقل کند، چیزی خارج از ذات خود تعقل نکرده است. در این صورت از مرتبه‌ی عقل بالفعل به مرتبه‌ی عقل مستفاد منتقل می‌شود. عقل مستفاد، عقل بالفعلی است که معقولات مجرد را تعقل کرده به درک صورت‌های مفارقه توانا شده است و از عقل فعال مدد می‌گیرد.
۵. گزینه ۳ صحیح است. وظیفه‌ی قوه‌ی متخیله آن است که صورت محسوسات را بعد از غیبت آن صور از دامنه‌ی حس، نگاه دارد. و بعضی از صورت‌ها را با بعضی از صور دیگر ترکیب کند؛ بعضی را از بعضی جدا سازد؛ خواه در خواب و خواه در بیداری.
۶. گزینه ۳ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱
۷. گزینه ۳ صحیح است. قوه واهمه (وهیمیه): قوه‌ای است که از محسوس آنچه را که به حس در نمی‌آید، ادراک می‌کند. چنانکه گوسفند از دیدن گرگ، عداوت و کینه توزی‌های او را نسبت به خود ادراک می‌کند و از آن می‌گریزد.
۸. گزینه ۲ صحیح است. فارابی معروف به معلم ثانی است. از او می‌پرسند تو بزرگتری یا ارسطو؟ پاسخ داد اگر ارسطو بود من جزو بهترین شاگردان او بودم. ۱۰ تا از آثار او در دوران رنسانس چاپ شده و خیلی او را با ابوعلی سینا مقایسه می‌کنند.
۹. گزینه ۱ صحیح است. قوای محرکه یا نزوعیه (شوقیه): که شامل دو قوه شهویه و غضبیه است. قوای نزوعیه یا شوقیه آن دسته از قوایی است که موجب انگیزش انسان به طلب شیء یا گریز از آن می‌شود و اشتیاق یا کراهت، نزدیکی یا دوری از چیزها را در انسان سبب می‌شود. حب و بغض، دوستی و دشمنی، خوف و امن، خشم و خشونتی، شهوت و ترحم و سایر عوارض نفس، از این قوا منشاء می‌گیرند. اراده نیز از این قوا سرچشمه می‌گیرد. زیرا اراده، تمایل و اشتیاق است به آنچه ادراک شده باشد یا بازگشت و نفرت از موضوع مورد ادراک است.
۱۰. گزینه ۴ صحیح است. فارابی معتقد است: همان گونه که انسان، حیوان و نبات دارای نفس هستند، افلاک نیز دارای نفس‌اند که بدان نفس فلکی گویند. اما حقیقت این نفس، با حقیقت نفس انسانی، حیوانی و نباتی متفاوت است؛ هر چند که تا حدودی با نفس ناطقه انسانی تجانس دارد. وی می‌گوید که حرکت دورانی فلک سماوی ناشی از وجود این نفس فلکی است که همواره، از لحظه پیدایش تا کنون، ادامه داشته است.
۱۱. گزینه ۲ صحیح است. فارابی قوه ناطقه را به دو قوه یعنی دو نوع عقل تقسیم می‌کند: عقل عملی و عقل نظری.
  - عقل عملی: آدمی به وسیله عقل عملی اعمال انسانی جزئی، رفتارهای اخلاقی و کارهای صنعتی و حرفه‌ای را که انجام آن‌ها واجب است. استنباط می‌کند. این قوه در خدمت قوه نظری است.
  - عقل نظری: این عقل، معقولات کلی مجرد را درک می‌کند و جوهر نفس، به واسطه آن، کامل و به جوهر عقلی بالفعل مبدل می‌گردد.
۱۲. گزینه ۲ صحیح است. "جسم مانند شهری است که در هر بخش آن حکمرانی فرمان می‌راند. بالاترین درجه حکمرانی و مقام در شهر جسم از آن قلب است: اگر قلب نبود تغذیه حصول نمی‌یافت و میل و اشتیاق به چیزی وجود نداشت". در نتیجه در تمثیل فارابی، بالاترین درجه حکمرانی و مقام در شهر جسم متعلق به قلب است.
۱۳. گزینه ۱ صحیح است. فارابی درباره وحدت نفس پیرو ارسطو است و معتقد است با آنکه قوای نفس متعدّدند ولی نفس پدیده‌ای واحد است. وی در کتاب خود تحت عنوان اهل المدینه الفاضله می‌گوید: هر جسم دارای یک نفس است و هر نفس دارای قوای متعدّدی است که بوسیله آلات و ابزار جسمانی عمل می‌کند.
۱۴. گزینه ۳ صحیح است. آن دسته از دانشمندان اسلامی که به قدیم بودن نفس اعتقاد دارند، در حقیقت پیرو آراء و نظرات برخی از فلاسفه یونان و بخصوص افلاطون می‌باشند. در نظریه افلاطون معرفت و شناخت مبتنی بر تذکر یا یادآوری از جهان مثل می‌باشد. جهانی که نفس به خاطر گناه و اشتباه خود از آن دور گشته و در بدن و جسم زندانی شده است.
۱۵. گزینه ۳ صحیح است. فارابی در بیان چگونگی نفسانیات هر چند گرایش به آراء ارسطو دارد، ولی تا پایان با او هماهنگ نیست. از یکسو، نفس را صورت جسم می‌خواند و از سوی دیگر می‌گوید نفس جوهری است بسیط و روحانی و میان با جسم
۱۶. گزینه ۲ صحیح است. فارابی در تعریف نفس می‌گوید: «نفس، نخستین استکمال جسم طبیعی آلی بالقوه ذی حیات است.» در جای دیگر نیز مانند ارسطو، آن را صورت جسم نامیده است. فارابی در بیان چگونگی نفسانیات هر چند گرایش به آراء ارسطو دارد، ولی تا پایان با او هماهنگ نیست. از یکسو، نفس را صورت جسم می‌خواند و از سوی دیگر می‌گوید نفس جوهری است بسیط و روحانی و میان با جسم.

۱۷. گزینه ۲ صحیح است. فارابی عقل فعال را به روح الامین یا روح القدس تعبیر می کند و آن را آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی می داند. عقل فعال نه در ماده بوده است و نه در ماده خواهد بود. این عقل همیشه بالفعل است.
۱۸. گزینه ۲ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۶
۱۹. گزینه ۲ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۳
۲۰. گزینه ۳ صحیح است.
۲۱. گزینه ۳ صحیح است. فارابی عقل فعال را به روح الامین یا روح القدس تعبیر می کند و آن را آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی می داند. عقل فعال نه در ماده بوده است و نه در ماده خواهد بود. این عقل همیشه بالفعل است. فارابی اساساً این عقیده را از ارسطو اقتباس کرده است تا انتقال از قوه به فعل را توجیه کند. زیرا هرچه بالقوه باشد، نتواند که از جانب خود بالفعل نیز شود، مگر تحت تأثیر موجودی دیگر که دائماً بالفعل باشد. در نظر ارسطو نسبت عقل فعال به معقولات بالقوه که به معقولات بالفعل مبدل می شوند و عقل بالقوه که به عقل بالفعل تبدیل می شود همانند نسبت خورشید است به مرئیات بالقوه، که به وسیله نور خورشید به مرئیات بالفعل تبدیل می شوند، یا به بینایی بالقوه که با نور خورشید مبدل به بینایی بالفعل می شود.
۲۲. گزینه ۱ صحیح است. فارابی در بیان چگونگی نفسانیت هر چند گرایش به آراء ارسطو دارد، ولی تا پایان با او هماهنگ نیست. از یکسو، نفس را صورت جسم می خواند و از سوی دیگر می گوید نفس جوهری است بسیط و روحانی و مابین با جسم.
۲۳. گزینه ۲ صحیح است. افلاک نیز دارای نفس اند که بدان نفس فلکی گویند. اما حقیقت این نفس، با حقیقت نفس انسانی، حیوانی و نباتی متفاوت است؛ هر چند که تا حدودی با نفس ناطقه انسانی تجانس دارد. وی می گوید که حرکت دورانی فلک سماوی ناشی از وجود این نفس فلکی است که همواره، از لحظه پیدایش تا کنون، ادامه داشته است.
۲۴. گزینه ۱ صحیح است. قوای محرکه یا نزوعیه (شوقیه): که شامل دو قوه شهویه و غضبیه است. قوای نزوعیه یا شوقیه آن دسته از قوایی است که موجب انگیزش انسان به طلب شیئی یا گریز از آن می شود و اشتیاق یا کراهت، نزدیکی یا دوری از چیزها را در انسان سبب می شود.
۲۵. گزینه ۴ صحیح است. فارابی عقل فعال را به روح الامین یا روح القدس تعبیر می کند و آن را آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی می داند. عقل فعال نه در ماده بوده است و نه در ماده خواهد بود. این عقل همیشه بالفعل است.
۲۶. گزینه ۴ صحیح است. فارابی نفوس را از حیث بقا و فنایشان به سه دسته تقسیم می کند. دسته ای که سعادت را شناخته و برای رسیدن به آن کوشیده اند و به آن رسیده اند؛ اینان مخلص در سعادت باشند. دسته ای دیگر که سعادت را شناخته اند، از آن اعراض کرده اند؛ اینان مخلص در شقاوتند. سرانجام دسته آخر که سعادت را شناخته اند و به درجه عقل مستفاد نرسیده اند، همچنان نیازمند به ماده اند.
۲۷. گزینه ۲ صحیح است. عقل بالفعل: زمانی که معقولات در عقل فعلیت یافتند او را ملکه می شوند و عقل نسبت به آن معقولات، عقل بالفعل می شود ولی نسبت به معقولاتی که هنوز مورد تعقل قرار نگرفته اند، عقل همچنان بالقوه بر جای می ماند. زمانی که این معقولات باقی مانده، مورد تعقل قرار گرفت، عقل نسبت به آنها هم عقل بالفعل می شود. معنی عاقل بالفعل و عقل بالفعل و معقول بالفعل یکی است.
۲۸. گزینه ۲ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۲۶
۲۹. گزینه ۱ صحیح است.
۳۰. گزینه ۳ صحیح است. به زعم فارابی، قوای نفس به نحوی ترتیب یافته اند که هر یک از آنها برای طبقه ای مادون خود صورت است و برای طبقه مافوق خود، ماده. مثلاً قوه حساسه برای قوه متخیله به مثابه ماده است و قوه متخیله صورت آن است. قوه ناطقه، ماده برای قوای دیگر نیست بلکه صورت همه قواست. همه قوای نفس، مظاهر مختلف و پیوسته و حقیقت واحدی هستند که همان نفس انسانی است.
۳۱. گزینه ۲ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۱۳
۳۲. گزینه ۳ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۲۵
۳۳. گزینه ۴ صحیح است.
۳۴. گزینه ۳ صحیح است. عقل مستفاد، عقل بالفعلی است که معقولات مجرد را تعقل کرده به درک صورت های مفارقه توانا شده است. فرق بین معقولات مجرد و صور مفارقه این است که نخستین ذاتاً در ماده وجود داشته و از آن انتزاع شده است ولی دومی همواره مفارقه از ماده بوده و ماهیتاً هیچگاه در ماده حضور نداشته است
۳۵. گزینه ۲ صحیح است. رأی فارابی در مورد عقل را می توان به شرح زیر خلاصه کرد:
- عقل انسانی: ۱- عقل عملی ۲- عقل نظری (عقل بالقوه، عقل بالفعل، عقل مستفاد)
  - عقل فعال
۳۶. گزینه ۳ صحیح است. قوه منمیه (نامیه): این قوه بین نبات و حیوان و انسان مشترک است. هدف آن نمو دادن موجود زنده، حفظ بقاء نوع و تأمین و نگهداری اوست. از جمله ای این قوا، می توان قوه ای غذایی (برای بقاء فرد)، قوه مریبه (برای تربیت و کمال فرد) و قوه مولده (برای بقاء نوع) را نام برد.

۳۷. گزینه ۲ صحیح است. فارابی عقل فعال را به روح الامین یا روح القدس تعبیر می‌کند و آن را آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی می‌داند.
۳۸. گزینه ۲ صحیح است. عقل هیولانی عبارت است از نفس یا جزئی از نفس یا قوه‌ای از قوای نفس، یا چیزی که ذات آن مستعد این است که ماهیت و صور همه موجودات را از مواد آنها انتزاع کند.
۳۹. گزینه ۳ صحیح است. در نظر ارسطو نسبت عقل فعال به معقولات بالقوه که به معقولات بالفعل مبدل می‌شوند و عقل بالقوه که به عقل بالفعل تبدیل می‌شود همانند نسبت خورشید است به مرئیات بالقوه، که به وسیله نور خورشید به مرئیات بالفعل تبدیل می‌شوند، یا به بینایی بالقوه که با نور خورشید مبدل به بینایی بالفعل می‌شود.
۴۰. گزینه ۱ صحیح است. افلاک نیز دارای نفس اند که بدان نفس فلکی گویند. اما حقیقت این نفس، با حقیقت نفس انسانی، حیوانی و نباتی متفاوت است؛ هر چند که تا حدودی با نفس ناطقه انسانی تجانس دارد. (این سوال برای ازاد ۸۳ است. هر چند که در کلید گزینه ۴ درست اعلام شده است. اما گزینه ۱ یک پاسخ بهتر و کاملتری است. زیرا هنگامی که از نفس انسانی یاد میکنیم علاوه بر نفس ناطقه، نفس نباتی و حیوانی را نیز در خود دارد.)
۴۱. گزینه ۱ صحیح است. فارابی معتقد است که معرفت به صورت یقینی حاصل نمی‌شود، مگر از راه فیض عقل فعال که بخشنده معرفت و بخشنده صورت هاست و چنین معرفتی، اشراقی است.
۴۲. گزینه ۳ صحیح است. فارابی عقل فعال را به روح الامین یا روح القدس تعبیر می‌کند و آن را آخرین مرتبه عقول مفارقه سماوی می‌داند. عقل فعال نه در ماده بوده است و نه در ماده خواهد بود. جوهر مفارق و عامل تمیز خارج از نفس انسانی همان عقل فعال است.
۴۳. گزینه ۱ صحیح است. فارابی در تعریف نفس می‌گوید: «نفس، نخستین استكمال جسم طبیعی آلی بالقوه ذی حیات است.» در جای دیگر نیز مانند ارسطو، آن را صورت جسم نامیده است.
۴۴. گزینه ۲ صحیح است. فارابی در تعریف نفس می‌گوید: «نفس، نخستین استكمال جسم طبیعی آلی بالقوه ذی حیات است.»
۴۵. گزینه ۱ صحیح است. فارابی اشیائی را که علم به آنها حاصل می‌شود بر دو نوع تقسیم کرده است: قسمتی که به تصدیق، یعنی به فکر و رؤیت و استنباط دانسته شوند و قسمتی که به تصور یعنی به طریق حدس مستقیم دریافته شوند و تصور شامل مقبولات، مشهورات، محسوسات و معقولات اولی است
- مقبولات: چیزهایی است که چون از شخص موثق و یا از چند شخص بشنویم، مورد قبولمان واقع می‌شود.
  - مشهورات: آرائی است که در نزد همه، و یا نزد بیشترشان و یا نزد دانشمندان، بدون آنکه کسی با آنها مخالفت ورزد، مشهور است. مانند اینکه نیکی به پدر و مادر واجب است.
۴۶. گزینه ۴ صحیح است. قوه منمیه: این قوه بین نبات و حیوان و انسان مشترک است. هدف آن نمو دادن موجود زنده، حفظ بقاء نوع و تأمین و نگهداری اوست. از جمله‌ی این قوا، می‌توان قوه‌ی غاذیه (برای بقاء فرد)، قوه مریه (برای تربیت و کمال فرد) و قوه مولده (برای بقاء نوع) را نام برد.
۴۷. گزینه ۳ صحیح است. عقل مستفاد، عقل بالفعلی است که معقولات مجرد را تعقل کرده به درک صورت‌های مفارقه توانا شده است. فرق بین معقولات مجرد و صور مفارقه این است که نخستین ذاتاً در ماده وجود داشته و از آن انتزاع شده است ولی دومی همواره مفارق از ماده بوده و ماهیتاً هیچگاه در ماده حضور نداشته است.
۴۸. گزینه ۲ صحیح است. فارابی نفوس را از حیث بقا و فنایشان به سه دسته تقسیم می‌کند. دسته‌ای که سعادت را شناخته و برای رسیدن به آن کوشیده‌اند و به آن رسیده‌اند؛ اینان مخلص در سعادت باشند. دسته‌ای دیگر که سعادت را شناخته‌اند و از آن اعراض کرده‌اند؛ اینان مخلص در شقاوتند. سرانجام دسته آخر که سعادت را شناخته‌اند و به درجه عقل مستفاد نرسیده‌اند، همچنان نیازمند به ماده‌اند.
۴۹. گزینه ۱ صحیح است. به زعم فارابی، قوای نفس به نحوی ترتیب یافته‌اند که هر یک از آنها برای طبقه‌ی مادون خود صورت است و برای طبقه مافوق خود، ماده.
۵۰. گزینه ۲ صحیح است. زمانی که معقولات در عقل فعلیت یافتند او را ملکه می‌شوند و عقل نسبت به آن معقولات، عقل بالفعل می‌شود.
۵۱. گزینه ۱ صحیح است. فارابی عقل فعال را روح الامین، روح القدس، واهب الصور می‌نامد.
۵۲. گزینه ۱ صحیح است.
۵۳. گزینه ۱ صحیح است.
۵۴. گزینه ۱ صحیح است. در نظر ارسطو نسبت عقل فعال به معقولات بالقوه که به معقولات بالفعل مبدل می‌شوند و عقل بالقوه که به عقل بالفعل تبدیل می‌شود همانند نسبت خورشید است به مرئیات بالقوه، که به وسیله نور خورشید به مرئیات بالفعل تبدیل می‌شوند، یا به بینایی بالقوه که با نور خورشید مبدل به بینایی بالفعل می‌شود.
۵۵. گزینه ۳ صحیح است. مراجعه شود به پاسخ سوال ۳۰
- ۵۶- گزینه ۱ صحیح است. اولین مرتبه حصول معرفت به اعتقاد فارابی حس و تجربه است. حصول معارف برای آدمی، از جانب حواس می‌باشد. اما آگاهی از حقایق اشیا در قدرت آدمی نیست.

۵۷. گزینه ۴ صحیح است. نفس جوهری است بسیط و روحانی و مباین با جسم. فارابی برای اثبات این مدعا دلایل گفته شده در صورت سوال را بیان میدارد.
۵۸. گزینه ۳ صحیح است. فارابی معروف به معلم ثانی است و مبحث جامعه آرمانی یا مدینه فاضله مطرح کرده است و ویژگی‌هایی برای حکمران این مدینه بیان کرده که به ویژگی معصومین می‌ماند
۵۹. گزینه ۴ صحیح است. عقل مستفاد یا عقل مکتسب: عقل بالفعلی که معقولات مجردة را تعقل کرده به درک صورت‌های مفارقه توانا شده است. در این مرتبه صور عقلی تحول و تعالی یافته و وجهی الهی به خود می‌گیرد، بدین شکل که نفس ناطقه از عقل فعال کمک می‌گیرد.
۶۰. گزینه ۲ صحیح است. از نظر فارابی سعادت حقیقی، پس از رها شدن از قید تن و در عالم آخرت حاصل می‌شود: هر جا سخن از سعادت نهایی به میان آورده، اعراض از عالم ماده و کون و فساد را شرط لازم آن دانسته است. «گاهی مانند سقراط، حیات آخرت و سعادت بعد از مرگ را مرتبه‌ی کمال دانسته و گاه مانند افلوطیس، اعراض نفس از عالم ماده و رهایی و نجات و تعرض آن به عالم معقول را مقام ذات انسان خوانده است.
۶۱. گزینه ۳ صحیح است.
۶۲. گزینه ۲ صحیح است.
۶۳. گزینه ۳ صحیح است. به زعم افلاطون نفس قدیم است و بدن زندان نفس محسوب می‌شود. نفس از عالم مثل در بدن حلول می‌کند و پیش از بدن وجود دارد. در مقابل ارسطو به اتحاد صورت و ماده، نفس و بدن باور دارد و این دو را جدا از هم نمی‌داند.
۶۴. گزینه ۱ صحیح است. وجه تسمیه: معقولات آن از عقل دیگری افعال می‌شود که دائماً بالفعل مستفاد هستند. وقتی نفس واقعاً و فعلاً به مشاهده معقولات می‌پردازد و عقل نظری مطلق می‌شود.
۶۵. گزینه ۲ صحیح است. ماده‌ی هر چیز یعنی مواد، عناصر و در واقع خمیره‌ای که شیء از آن تشکیل شده است. مثلاً ماده‌ی لباس، پارچه، ماده‌ی میز، چوب و ماده‌ی نمک طعام، سدیم و کلر است. بنابراین وقتی از ماده شیء صحبت می‌کنیم، منظورمان این است که شیء از چه عناصر و چیزهایی ساخته شده است. به موادی که شیء را تشکیل داده‌اند، ماده شیء می‌گوییم. منظور از صورت، قالب و ساختار شیء است؛ نوعی نظم و ساختار که شیء را شکل و تعین می‌بخشد. به عنوان مثال، خیاط، پارچه را که ماده لباس است شکل داده و به صورت لباس در می‌آورد؛ به عبارت دیگر، خیاط، به پارچه صورت می‌بخشد. در اینجا، صورت لباس است که آن را لباس می‌کند، نه پارچه (ماده آن).
۶۶. گزینه ۲ صحیح است. قوای محرکه یا نزوعیه (شوقیه): که شامل دو قوه شهویه و غضبیه است. قوای نزوعیه یا شوقیه آن دسته از قوایی است که موجب انگیزش انسان به طلب شیء یا گریز از آن می‌شود و اشتیاق یا کراهت، نزدیکی یا دوری از چیزها را در انسان سبب می‌شود.
۶۷. گزینه ۳ صحیح است. فارابی در بیان چگونگی نفسانیات هر چند گرایش به آراء ارسطو دارد، ولی تا پایان با او هماهنگ نیست. فارابی درباره وحدت نفس پیرو ارسطو است و معتقد است با آنکه قوای نفس متعدّدند ولی نفس پدیده‌ای واحد است. فارابی به نظریه «تدریج» ارسطویی، یعنی ترتیب قوای نفس متکی است، تا به این وسیله رای خویش را درباره وحدت نفس تایید نماید. از تمامی عبارات بالا این نتیجه استنباط می‌شود که فارابی بیشتر از همه متأثر از آراء ارسطو است.
۶۸. گزینه ۱ صحیح است. فارابی در این رابطه می‌گوید: کسی که به مرتبه‌ی اعلاّی روحانی و معنوی می‌رسد می‌تواند میان روح خویش و عقل فعال جمع کند، یعنی بی واسطه به عقل فعال اتصال یابد و چون عقل فعال از علت اولی فیض می‌گیرد پس چنین کسی به واسطه عقل فعال از مبدأ اولی فیض خواهد گرفت.
۶۹. گزینه ۱ صحیح است. فارابی نفوس را از حیث بقا و فنایشان به سه دسته تقسیم می‌کند. دسته‌ای که سعادت را شناخته و برای رسیدن به آن کوشیده‌اند و به آن رسیده‌اند؛ اینان مخلد در سعادت باشند. دسته‌ای دیگر که سعادت را شناخته‌اند، از آن اعراض کرده‌اند؛ اینان مخلد در شقاوتند. سرانجام دسته آخر که سعادت را شناخته‌اند و به درجه عقل مستفاد نرسیده‌اند، همچنان نیازمند به ماده‌اند.
۷۰. گزینه ۳ صحیح است. این سؤال از منابع متفرقه طرح شده است.
۷۱. گزینه ۴ صحیح است. عبارت از چیزهایی است که گویی از آغاز می‌دانسته ایم و فطرتاً به آنها یقین داریم و معتقدیم که جز آنها نخواهد بود، بدون آنکه بدانیم که در ابتدای امر چگونه این علم برای ما حاصل شده است. مانند: عدد سه فرد است و جزء کوچکتر از کل است. (بدیهیات)
۷۲. گزینه ۴ صحیح است. از نظر فارابی اراده از قوه نزوعیه سرچشمه می‌گیرد زیرا اراده یا تمایل و اشتیاق است به آنچه ادراک شده باشد یا بازگشت و نفرت از موضوع مورد ادراک است. خواه آن ادراک به حس باشد، خواه به تخیل و خواه به قوه ناطقه چه حکم به انجام فعل شود یا امر به ترک آن.
۷۳. گزینه ۲ صحیح است. سعادت از منظر فارابی، رسیدن آدمی به حد کمال یعنی عقل مستفاد است: به طوری که انسان شایستگی آن را مییابد که عقل فعال، همه معقولات را به او افاضه کند و برساند. باید توجه داشت که عقل فعال خارج از عقول آدمی است.

فصل نهم: معانی عقل و اصطلاحات آن

- ۱- این سخن امام صادق (ع) که «عقل چیزی است که خدای رحمان به وسیله آن عبادت می‌شود.» به کدام یک از معانی دلالت دارد؟
 (۱) اخلاقی (۲) فلسفی (۳) کلامی (۴) عرفانی
- ۲- «العقل ماعبد به الرحمن و اكتسب به الجنان» تعریف چیست و از کیست؟
 (۱) عقل - امام صادق(ع) (۲) عقل - رسول اکرم(ص) (۳) نفس - غزالی (۴) نفس - ابن سینا
- ۳- از لحاظ فلسفی، "عقل" عبارتست از:
 (۱) مدرک کلیات (۲) ماهیت اصلی منطقی (۳) صفت ذاتی انسان (۴) ماهیت مطلق انسانی
- ۴- مهم ترین مانع رشد عقل کدام است؟
 (۱) ناهشیاری فردی (۲) ناهشیاری جمعی و فردی (۳) اطاعت از هوای نفس (۴) محیط بالغ از لحاظ عقلی
- ۵- این سخن از کیست؟ «العقل غریزه تزیید بالعلم والتجارب»
 (۱) ابو علی سینا (۲) امام صادق(ع) (۳) حضرت علی (ع) (۴) رسول اکرم (ص)
- ۶- عقل در کدام مفهوم، در مقابل نفس و هوای به کار می‌رود؟
 (۱) اخلاقی (۲) نظری (۳) عرفانی (۴) علمی
- ۷- امام صادق (ع) می‌فرمایند که پیامبر اسلام می‌فرمودند: «ما انبیاء مأموریم که با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوییم». در این روایت، «عقل» به کدام معناست؟
 (۱) درک و فهم (۲) تشخیص دهنده سود و زیان (۳) وسیله آگاهی به حقایق اشیاء (۴) نیرویی که مطلق حقایق را کشف می‌کند.
- ۸- معنای عقل در جمله امیر المؤمنین(ع) در اهداف بعثت پیامبران «یشيروا لهم دقائن العقول» کدام است؟
 (۱) مرحله عقل بالفعل مراد است. (۲) مرحله عقل مستفاد مراد است. (۳) نیرویی که مطلق حقایق نظری را درک می‌کند. (۴) نیرویی که مطلق حقایق را اعم از نظری و عملی درک می‌کند.
- ۹- مدرک کلیات، کدام یک از معانی عقل را نشان می‌دهد؟
 (۱) فلسفی (۲) عرفانی (۳) اخلاقی (۴) کلامی
- ۱۰- از دیدگاه روانشناسی و منابع انسانی ویژگی های عقل کدام است؟
 (۱) هوشیاری (خود آگاهی) و قضاوت (۲) ناهوشیاری (ناخودآگاهی) و قضاوت (۳) نیمه هوشیاری (نیمه خودآگاهی) و قضاوت (۴) همه موارد صحیح است.
- ۱۱- "عقل" در علم اخلاق نیرویی است که:
 (۱) انسان را به کارهای خوب ترغیب می‌کند و در مقابل چهل به کار می‌رود. (۲) انسان را به کارهای خوب وادار می‌کند و در مقابل نفس به کار می‌رود. (۳) زمینه ساز کارهای خوب و بد است ودر مقابل نفس به کار می‌رود. (۴) زمینه ساز کارهای خوب و بد است و در مقابل علم به کار می‌رود.
- ۱۲- موانع رشد عقل چیست؟
 (۱) محیط نابالغ - تبعیت از هوای نفس (۲) ضعف عقل طبیعی - ضعف عقل سمعی (۳) فقدان عقل سمعی - محیط نابالغ علمی (۴) مخالفت با هوای نفس - ناپختگی های علمی
- ۱۳- مفهوم عقل در سخن امام علی(ع) می‌فرمود: «العقل غریزه تزیید بالعلم والتجارب» چیست؟
 (۱) عقل مجموع دانش های غیر اکتسابی است. (۲) عقل غریزه ای علمی است که به کمک تجربه غنی می‌شود. (۳) عقل حجت درونی است و با تجربه مشکلاتی پیدا می‌کند. (۴) عقل حجت بیرونی است که بر اساس اکتسابات محیطی به دست می‌آید.
- ۱۴- آیه «فَبَشِّرْ بَعْدَ الَّذِينَ يَتَسَمَعُونَ الْقَوْلَ وَ يَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ» به کدام یک از انواع عقل از دیدگاه علی(ع) اشاره دارد؟
 (۱) عقل روایتی (۲) عقل رعایتی (۳) عقل فعال (۴) عقل بالمستفاد

۱۵- معنای کلامی عقل در کدام یک از مضامین روایی آمده است؟

- (۱) عقل حجت بین بندگان و خداست.
 (۲) عقل عبادت خدا را به دنبال دارد.
 (۳) عقل به اکتساب بهشت می انجامد.
 (۴) عقل به درک و فهم حقایق امور منجر می شود.

۱۶- «پیامبر حجت خدا بر بندگان است و عقل حجت بین بندگان و خدا می باشد» اشاره به کدام معنی عقل دارد؟

- (۱) کلامی (۲) فلسفی (۳) عقلی (۴) هر سه

۱۷- عنصر شناختی فطرت کدام است؟

- (۱) رشد تکوینی دانش (۲) خیر اخلاقی (۳) زیبایی جویی (۴) عقل

۱۸- ویژگی های مهم عقل کدامند؟

- (۱) خودآگاهی و قضاوت (۲) زیبایی جویی و پرستش (۳) زیبایی جویی و قضاوت (۴) خود آگاهی و پرستش

۱۹- حضرت علی(ع) معرفت النفس را ..... دانش ها می داند.

- (۱) جامع ترین (۲) فطری ترین (۳) ضروری ترین (۴) سودمند ترین

۲۰- ادراک عقلی با کدام یک از معانی عقل تناسب دارد؟

- (۱) معنای اخلاقی (۲) معنای فلسفی (۳) معنای کلامی (۴) معنای اجتماعی

۲۱- اینکه امام علی(ع) می فرمایند: «با عقل درایت بیاندیشید و نه با عقل روایت» مربوط به کدام یک از معانی عقل است؟

- (۱) معنای کلامی (۲) معنای علمی (۳) معنای اخلاقی (۴) معنای فلسفی

۲۲- وقتی که جبرئیل بر انسان نازل شد کدام یک از موارد زیر را برای عرصه به انسان به همراه نداشت؟

- (۱) دین (۲) عقل (۳) زیبایی (۴) حیا

۲۳- عقل هیولانی، ذیل کدام یک از قوای انسانی طبقه بندی می شود؟ (کنکور ۹۸)

- (۱) قوه خیال (۲) قوه وهمیه (۳) قوه عملی نفس انسانی (۴) قوه نظری نفس ناطقه

۲۴- اینکه آورده اند پیامبر اکرم(ص) هیچ گاه با میزان عقل خود با مردم سخن ننمود مربوط به کدام یک از معانی عقل است؟

- (۱) عقل در عرف (۲) عقل اخلاقی (۳) عقل نظری (۴) به معنای درک و فهم

۲۵- این گفتار امام صادق(ع) مربوط به کدام یک از معانی عقل است؟ «كثْرَةُ النَّظْرِ فِي الْعِلْمِ يَفْتَحُ الْعَقْلَ»

- (۱) عقل نظری (۲) عقل اخلاقی (۳) عقل کلامی (۴) عقل به معنای مجرد

۲۶- این حدیث از کیست؟ «و يَثْبِرُوا لَهُمْ دَفَائِنَ الْعُقُولِ»

- (۱) امام باقر (۲) امام سجاد (۳) امام علی (۴) امام صادق

۲۷- منظور امام علی(ع) از گنج های پنهانی در حدیث «وَيَثْبِرُوا لَهُمْ دَفَائِنَ الْعُقُولِ» چیست؟

- (۱) عقل کلامی (۲) تشخیص دهنده خوب و بد

- (۳) نیروی درک کننده مطلق حقایق (۴) عقل نظری

۲۸- به نقل از خواجه نصیر اگر صورتی از ماده و بعضی صفات آن همچون وضع و مکان برکنار باشد ..... است.

- (۱) درک وهمی (۲) عقل (۳) درک حسی (۴) درک خیالی

۲۹- عقول طولی و عرضی با کدام یک از معانی عقل تناسب دارد؟

- (۱) عقل نظری (۲) معنای مجرد تام (۳) اخلاقی (۴) عقل در عرف

۳۰- "قدرت عقلانی آدمی در شناخت هستی" در قرآن چه نامیده شده است؟

- (۱) شعور ظاهر (۲) شعور باطن (۳) حضور قلب (۴) حکمت

۳۱- کدام یک از عبارات های زیر درباره عقل صحیح است؟

- (۱) قوانین حاکم بر عقل و جهان مادی یکی است.
 (۲) قوانین حاکم بر عقل و جهان غیر مادی متفاوت است.
 (۳) قوانین حاکم بر عقل خاص عقل است.
 (۴) بین قوانین حاکم بر عقل و جهان مادی ارتباطی وجود ندارد.

۳۲- آیه " ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیر وما بانفسهم" دلالت بر کدام یک از موارد اصالت عقل از دیدگاه قرآن دارد؟

- (۱) دعوت به تعقل از سوی قرآن (۲) استفاده از نظام علت و معلولی

- (۳) مبارزه با لغزش های عقل (۴) منشاء های خطا از نظر قرآن

۳۳- نام دیگر مبادی اولیه عقلیه چیست؟

(۱) استعدادهای فطری (۲) مبادی هادی معرفت (۳) خزانه ژنتیکی (۴) هوش

۳۴- طبق آیه "ربنا آتانا سمعنا منادياً ینادی للایمان ان امنوا بریکم فامنا"، مؤمنین به ادیان، بر مبنای کدام دسته از اصول به ادیان الهی ایمان آورده‌اند؟

(۱) اصول حسی خارجی (۲) اصول اعتباری (۳) اصول طبیعی حقیقی عقلی (۴) اصول متقن فلسفی

۳۵- این گفته امام صادق که "حُجّه الله على العباد النبی و الحُجّه فیما بین العباد و بین الله العَقل"، ناظر بر چه موضوعی است؟

(۱) برتری عقل بر دیگر منابع حکمت (۲) معنای اخلاقی عقل (۳) معنای فلسفی عقل (۴) معنای کلامی عقل

۳۶- چه کسی فرمود: "هیچ مالی چون عقل سودمند نیست"؟

(۱) امام صادق(ع) (۲) امام باقر(ع) (۳) امام علی(ع) (۴) امام حسن(ع)

۳۷- قرآن برای ابلاغ پیام خویش از چه مواردی کمک می‌گیرد؟

(۱) استدلال عقلی و نقلی (۲) استدلال منطقی و احساس (۳) احساسات و ادراک (۴) قوای باطنی و ظاهری

۳۸- کدام گزینه در خصوص اصالت عقل نزد قرآن از دلایل دیگر رساتر است؟

(۱) استفاده از نظام علت و معلول (۲) مبارزه با لغزش‌های عقلی (۳) دلالت منطقی به تعقل (۴) فلسفه احکام

۳۹- حضرت علی(ع) کدامیک از موارد زیر را به عنوان گنج پنهان نام برده است؟

(۱) شخصیت (۲) عقل (۳) غریزه (۴) عاطفه

۴۰- شعور باطن و شعور ظاهر به ترتیب مطابق با کدام یک از مفاهیم زیر می‌باشند؟

(۱) عقل بالفعل و عقل مستفاد (۲) عقل بالملکه و عقل بالفعل (۳) عقل هیولانی و عقل بالملکه (۴) عقل بالملکه و عقل مستفاد

۴۱- افعال و کارکردهای عقل در قرآن کریم کدام است؟

(۱) هوش و عقل در قرآن کارکردهای یکسان دارند. (۲) شعور - فقه - فکر - تذکر - بصیرت - درایت
(۳) وسوسه‌ها - شک و تردید - نیت و عمل (۴) توجه به علم - تجربه - آزمایش - حواس پنج‌گانه

۴۲- حدیث امام علی(ع): العقل غریزه تزیید بالعلم و التجارب به کدام مقوله از مقوله‌های عقل اشاره دارد؟

(۱) عقل بدیهی (۲) عقل اکتسابی (۳) عقل مطبوع (۴) عقل فطری

۴۳- امام صادق(ع) فرمود: (من کان عاقلاً کان له دین) به کدام معنای عقل دلالت دارد؟ (کنکور ۹۳)

(۱) تجربی (۲) علمی (۳) فلسفی (۴) اخلاقی

۴۴- با توجه به بیت زیر از مثنوی معنوی، عقل جزوی کدام است؟ (کنکور ۹۵)

عقل جزوی آفتش وهم است و ظن   زن که در ظلمات شد او را وطن

(۱) عقل نظری(فلسفی) است. (۲) همان عقل عملی است.

(۳) از جنس وهم و ظن است. (۴) معادل وهم و ظن است.

۴۵- امام صادق(ع)، کدام مورد را وجه مکمل عقل طبیعی می‌داند؟ (کنکور ۹۵)

(۱) عقل کلی (۲) عقل اجتماعی (۳) عقل قدسی (۴) عقل تجربی

۴۶- این تعریف از عقل که آن مدرک کلیات است و حصول ادراکات مختلف اعم از تصورات و تصدیقات توسط آن صورت می‌گیرد تعریف کدام نوع عقل است؟ (کنکور ۹۶)

(۱) کلامی (۲) فلسفی (۳) منطقی (۴) تجربی

۴۷- عبارت «عقل حجت بین بندگان و خداست»، به کدام معنی عقل دلالت دارد؟ (کنکور ۹۷)

(۱) اخلاقی (۲) کلامی (۳) عرفانی (۴) فلسفی

۴۸- اگر هوش به منزله سازش باشد، مراد از سازش چیست؟

(۱) سازگاری نا آموخته در درون (۲) سازگاری آموخته در برون

(۳) تعادل موفق بین درون‌سازی و برون‌سازی (۴) تعادل بین اعمال ارگانیزم در محیط

۴۹- می‌توان گفت که بر اساس آیات قرآن و روایات ائمه (ع) عمل نسنجیده یا عملی بدون تأمل ..... نامیده می‌شود. (کنکور ۹۳)

(۱) هوی (۲) جهل (۳) باطل (۴) نفسانیت

۵۰ - عقل مطبوع از نگاه امام (ع) برابر با کدام نوع از عقول زیر است؟

- (۱) عقل هشیار (۲) عقل طبیعی (۳) عقل اکتسابی (۴) عقل روایتی

۵۱ - بزرگترین لغزشگاه فکری بشر از دیدگاه قرآن چیست؟

- (۱) پیروی از نیاکان (۲) پیروی از گمان (۳) پیروی از هوای نفس (۴) داشتن اغراض ناسالم

۵۲ - حجر و نهیبه، مترادف کدامیک از واژه های زیر است؟ (کنکور ۹۴)

- (۱) عقل (۲) قلب (۳) نفس (۴) فطرت

پاسخ سوالات فصل نهم

۱. **گزینه ۱ صحیح است.** نیرویی که انسان را به کارهای خوب وادار میکند و در مقابل نفس و هوی به کار می رود و عمل و فعلی که موجب سعادت و نجات انسان می‌شود. امام صادق (ع) از حضرت علی (ع) نقل می‌کند: خداوند ملائکه را خلق کرد در حالی که عقل داشتند و شهوت نداشتند و حیوانات را خلق کرد که شهوت داشتند و عقل به آن‌ها داده نشد و به انسان هر دو اعطا گردید اگر کسی عقلش بر تمایلات و شهوتش غالب آید از ملائکه برتر است و اگر شهوتش بر عقلش غالب آید از حیوانات هم پست تر است. و همینطور از ایشان نقل است: عقل آن چیزی است که توسط آن خداوند عبادت شده و بهشت کسب می‌شود. **(العقل ما عبد به الرحمن و اکتسب به الجنان)** و امام صادق (ع) فرمود: هر کس که عاقل است دین برای اوست **(من كان عاقلاً كان له دين)**
۲. **گزینه ۱ صحیح است.** حضرت امام صادق (ع) می‌فرماید عقل چیزی است که به وسیله ی آن خدای رحمان عبادت می‌شود و بهشت به دست می‌آید.
۳. **گزینه ۱ صحیح است.** مفهوم فلسفی عقل: نیرویی که مفاهیم تصویری کلی را درک میکند در مقابل احساس، تخیل و وهم
۴. **گزینه ۳ صحیح است.** عامل مؤثر دیگر در ایجاد خطا (برای تفکر عقلانی) که قرآن از آن یاد می‌کند، پیروی از هوای نفس و تمایلات نفسانی و داشتن غرض و مرض است. در هر مسأله‌ای تا انسان خود را از شر اغراض بی‌طرف نکند، نمی‌تواند صحیح فکر کند؛ یعنی عقل در محیطی می‌تواند درست عمل بکند که هوای نفس در کار نباشد و قرآن در زمینه تبعیت از هوای نفس ارشادات زیادی دارد که به ذکر یک مورد اکتفا می‌کنیم. قرآن می‌فرماید: **إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَ مَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ** - کسی غیر از کمال باطل از هوای نفس خود پیروی نمی‌کند
۵. **گزینه ۳ صحیح است.** امام علی (ع) در غرورالحکم، ص ۶۷ می‌فرماید: **العقل غریزه تزیید بالعلم و التجارب** یعنی عقل یک نیروی فطری است که با علم و تجربه افزایش می‌یابد.
۶. **گزینه ۱ صحیح است.** نیرویی که انسان را به کارهای خوب وادار میکند و در مقابل نفس و هوی به کار می رود و عمل و فعلی که موجب سعادت و نجات انسان می‌شود. امیرالمومنین (ع) در نهج البلاغه می‌فرماید: چه عقلها که اسیرند و هوی و هوسها امیر و سلطان. **(و کم من عقل اسیر تحت هوی امیر)**
۷. **گزینه ۱ صحیح است.** عقل در لغت به معنای درک کردن و فهمیدن آگاهانه است. گاهی در قرآن نیز به همین معنا به کار رفته است. قرآن درباره کسانیکه در مسیر انحطاط و کفر قرار گرفته و بر تعصب و جمود مستقر شده‌اند، می‌گوید: مثل آنان که کفر ورزیدند مثل آن کس است که بانگ زند بر حیوانی که جز خواندن و بانگ زدن چیز دیگری نمی‌شنوند. کرانند و لنگانند و کورانند که تعقل نمی‌کنند. **(وَ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَتَعَقُّ بِمَا لِأَسْمَعِ الْأُدْعَاءَ وَ يَدَاءُ صَمِّ بَكْمِ عُمِي فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ)**. و در این رابطه پیامبر گرامی اسلام نیز می‌فرماید: ما جمعیت انبیا ماموریم که با مردم به اندازه ی درک و فهم آن‌ها سخن بگوییم.
۸. **گزینه ۴ صحیح است.** عقل در معنای عقل به عنوان نیرویی که مطلق حقایق را درک می‌کند اعم از نظری و عملی در احادیث زیر به کار رفته است. حضرت علی (ع) می‌فرماید: خداوند انبیا را فرستاد تا گنج‌های پنهانی عقول را آشکار کنند. **(یشيروا لهم دفائن العقول)**
- امیرالمومنین (ع) در ضمن خطبه ۱۴۴ چنین می‌فرماید: کجا هستند عقل‌هایی که با چراغهای هدایت روشن گشته‌اند. **(این العقول المستصحبه)**
- علی (ع) در غرورالحکم، ص ۶۷ می‌فرماید: عقل یک نیروی فطری است که با علم و تجربه افزایش می‌یابد. **(العقل غریزه تزیید بالعلم و التجارب)**
۹. **گزینه ۱ صحیح است.** مفهوم فلسفی عقل: نیرویی که مفاهیم تصویری کلی را درک میکند در مقابل احساس، تخیل و وهم (مدرک کلیات)
۱۰. **گزینه ۱ صحیح است.** ویژگی‌های مهم عقل عبارتند از:
  - الف) **خودآگاهی:** خودآگاهی یکی از ویژگی‌های مهم انسان است و اساساً رشد شخصیت در گرو رشد خودآگاهی است. خودآگاهی عبارت است از باز کردن دریچه‌ی دانش به درون خود؛ و گسترش آن عبارت است از مورد توجه و دقت قرار دادن فرآیندهای درونی. یکی از تفاوت‌های اساسی انسان، گستردگی توانایی یادگیری در اوست. انسان نه تنها دانشی را کسب می‌کند بلکه بر این دانش نیز آگاهی دارد. انسان نه تنها براساس ویژگی‌های طبیعی خود واکنش‌هایی نشان می‌دهد بلکه نسبت به این ویژگی می‌تواند آگاهی نیز داشته باشد. خودشناسی از سودمندترین دانش‌ها محسوب می‌شود. امام علی نیز در مورد شناخت خویش و تسلط خودآگاهانه فرموده‌اند: «من عرف نفسه فقد انتهى الی غایه کل عام و معروف».
  - ب) **قضاوت:** یکی دیگر از ویژگی‌های مهم عقل قضاوت است و در اصطلاح عبارت است از حکم راندن میان دو یا چند چیز
۱۱. **گزینه ۲ صحیح است.** نیرویی که انسان را به کارهای خوب وادار میکند و در مقابل نفس و هوی به کار می‌رود و عمل و فعلی که موجب سعادت و نجات انسان می‌شود.
۱۲. **گزینه ۱ صحیح است.** در قرآن مجید این مسئله مهم در آیات فراوانی اشاره شده است که می‌توان مجموعه ی این عوامل را در سه گروه خلاصه کرد:
  - صفات و کیفیات روحی و اخلاقی که مانع معرفت انسان می‌شوند. مانند: هوی پرستی که به معنای پیروی از شهوات و تمایلات نفسانی است.
  - اعمال و کارهایی که آینه دل را تاریک می‌سازند.

• عوامل بیرونی که روی فکر و عقل و عواطف و فطرت انسان اثر می‌گذارند و پرده بر آن‌ها می‌افکنند. مانند محیط ناسالم و تبلیغات.

۱۳. **گزینه ۲ صحیح است.** در متون اسلامی عقل به اعتباری به دو دسته تقسیم شده است: یکی عقل طبیعی (طبیعی) که موروث روح خدایی است و عنصر شناختی فطرت است. این عقل مایه اصلی انسانیت انسان و کمال شخصیت اوست. علاوه بر عقل طبیعی، عقل اکتسابی (عقل تجربی) نیز وجود دارد. امام علی (ع) در تعریف عقل فرموده اند: العقل غریزه تزید بالعلم و التجارب (عقل غریزه‌ای است که با علم و تجربه افزایش پیدا می‌کند)

۱۴. **گزینه ۲ صحیح است.** امام علی (ع) : در مورد خیری که می‌شنوید با عقل درایت (رعایه) بیندیشید، نه با عقل روایت. زیرا راویان علم بسیار و مراعات‌کنندگان آن کم است. (اعقلو... عقل رعایه لا عقل روایه..)

۱۵. **گزینه ۱ صحیح است.** کلام عبارت است از بحثی عقلی و استدلالی پیرامون مباحث دینی و استنتاج آن‌ها توسط عقل. انسان به عنوان خلیفه خدا بر روی زمین در صورتی که از شائبه‌ها پاک شود، قادر است مسائل را استنباط و استنتاج کند. این عقل، عقلی است که معیار تشخیص و قضاوت راستین آدمی قرار می‌گیرد.

امام صادق (ع) در مورد این عقل چنین می‌فرماید: پیامبر حجت خدا بر بندگانش بوده و عقل حجت بین بندگان و خداست (حجه الله علی العباد النبوی و الحجه فیما بین العباد و بین الله تعقل)

۱۶. **گزینه ۱ صحیح است.** به پاسخ سوال ۱۵ مراجعه شود.

۱۷. **گزینه ۴ صحیح است.** در متون اسلامی عقل به اعتباری به دو دسته تقسیم شده است: عقل طبیعی که موروث روح خدایی است و عنصر شناختی فطرت به شمار می‌آید. این عقل مایه اصلی انسانیت و کمال شخصیت اوست. علاوه بر عقل طبیعی از عقل دیگری سخن به میان آمده که به آن عقل اکتسابی یا عقل تجربی گفته می‌شود.

۱۸. **گزینه ۱ صحیح است.** ویژگی‌های مهم عقل عبارتند از:

الف) خودآگاهی: خودآگاهی یکی از ویژگی‌های مهم انسان است و اساسا رشد شخصیت در گرو رشد خودآگاهی است. خودآگاهی عبارت است از باز کردن دریچه‌ی دانش به درون خود؛ و گسترش آن عبارت است از مورد توجه و دقت قرار دادن فرآیندهای درونی. یکی از تفاوت‌های اساسی انسان، گستردگی توانایی یادگیری در اوست. انسان نه تنها دانشی را کسب می‌کند بلکه بر این دانش نیز آگاهی دارد. انسان نه تنها بر اساس ویژگی‌های طبیعی خود واکنش‌هایی نشان می‌دهد بلکه نسبت به این ویژگی می‌تواند آگاهی نیز داشته باشد. امام علی نیز در مورد شناخت خویش و تسلط خودآگاهانه فرموده‌اند: «من عرف نفسه فقد اعرف الله و معروف» و ایشان در حدیث دیگر، خودشناسی را از سودمندترین دانش‌ها معرفی کردند.

ب) قضاوت: یکی دیگر از ویژگی‌های مهم عقل قضاوت است و در اصطلاح عبارت است از حکم راندن میان دو یا چند چیز

۱۹. **گزینه ۴ صحیح است.** حضرت علی (ع) در حدیثی می‌فرماید «معرفة النفس أنفع المعارف» و معرفت النفس را سودمندترین دانش‌ها می‌داند.

۲۰. **گزینه ۲ صحیح است.** مفهوم فلسفی: نیرویی که مفاهیم تصویری کلی را درک میکند در مقابل احساس تخیل، وهم قرار می‌گیرد و آن مرتبه از نفس انسانی که مدرک مفاهیم کلی است. **خواجه نصیرالدین طوسی** می‌گوید: صورتی که از خارج به ذهن می‌آید، اگر تنها از ماده خارجی مجرد گردید درک حسی است. و اگر از ماده و بعضی صفات آن همچون وضع و مکان برکنار شد درک خیالی است. و در صورتی که از ماده و تمام صفات آن، غیر از اضافه به ماده مجرد حاصل کرد، درک وهمی است و در مرحله نهائی اگر از ماده و همه مضافات آن آراسته گردید، عقل خواهد بود.

۲۱. **گزینه ۳ صحیح است.** نیرویی که انسان را به کارهای خوب وادار میکند و در مقابل نفس و هوی به کار می‌رود و عمل و فعلی که موجب سعادت و نجات انسان می‌شود.

مجموعه احادیث امام علی در باب معنای اخلاقی عقل :

امیرالمومنین (ع) در نهج البلاغه می‌فرماید: چه عقلها که اسیرند و هوی و هوسها امیر و سلطان. (و کم من عقل اسیر تحت هوی امیر)

امام علی (ع) می‌فرماید: دنیای شما پیش من کوچکتر از آن است که برگی را از دهان ملخی بستانم، علی را با نعمت فانی چکار، پناه به خدا از خواب رفتن عقل و لغزش‌های قبیح، و از او کمک می‌خواهیم. (و لن دنیا کم عندی لاهون من ورقه فی جراده تقضمها مالعی و نعیم یفنی، ولذہ لا تنفی نعوذ باللہ من سبات العقل، و قبح الزلل، و به نستعین)

امام علی (ع) : در مورد خبری که می‌شنوید با عقل درایت (رعایه) بیندیشید، نه با عقل روایت. زیرا راویان علم بسیار و مراعات‌کنندگان آن کم است. (اعقلو... عقل رعایه لا عقل روایه..)

حضرت علی (ع) در جای دیگر می‌فرماید: کسی که مالک شهوت خود نباشد مالک عقلش نیست (نخواهد بود). عقل گاهی به معنای اخص این معنی نیز به کار می‌رود. یعنی نیرویی که بالفعل موجب انجام کارهای خوب شود، یا به تعبیر دیگر ملکات فاضله در او رسوخ کرده باشد.

۲۲. **گزینه ۳ صحیح است.** قرابت و نزدیکی زیادی بین حیا، دین و عقل وجود دارد و در روایتی آمده وقتی که جبرئیل بر انسان نازل شد دین، حیا و عقل را برای عرصه به انسان به همراه خود داشت و حیا و دین مأمورند که هر کجا که عقل باشد، آن دو آنجا حضور داشته باشند

۲۳. **گزینه ۴ صحیح است.** عقل نظری: انسان به وسیله ی آن به حقایق اشیا دست می‌یابد. مراتب آن به صورت زیر است:

(۱) عقل هیولانی: قوه و استعداد محض برای شناخت اشیا است قوه ی عامله از هر صورت و فعلی خالی و عاری است

(۲) عقل بالملکه: از مراتب هیولانی گذشته و به معقولات اولیه دست پیدا کرده است.

(۳) عقل بالفعل: نظریات اولیه بر او حاصل شده و میتواند آن ها را حاضر کند و به شناخت معقولات ثانویه بپردازد.

(۴) عقل مستفاد: نفس در اثر تکامل و تهذیب متصل به عقل فعال می شود و تمام علوم و معارف را دریافت می کند که این مرحله مربوط به انسان های کامل است.

امام صادق (ع) نیز در رابطه با عقل در معنای نظری آن می فرماید: "کثرت النظر فی العلم یفتح العقل" کثرت فراگیری و تحقیق در علوم، عقل را می گشاید.

۲۴. گزینه ۴ صحیح است. معنی لغوی عقل: عقل در لغت به معنای درک کردن و فهمیدن آگاهانه است. پیامبر گرامی اسلام می فرمایند: "ما جمعیت انبیا ماموریم که با مردم به اندازه ی درک و فهم آن ها سخن بگوئیم."

۲۵. گزینه ۱ صحیح است. به پاسخ سوال ۲۳ مراجعه شود.

۲۶. گزینه ۳ صحیح است. حضرت علی (ع) می فرمایند: "یشیروا لهم دفائن العقول" خداوند انبیا را فرستاد تا گنج های پنهانی عقول را آشکار کنند.

۲۷. گزینه ۳ صحیح است. احادیث مربوط به عقل به عنوان نیرویی که مطلق حقایق را درک می کند اعم از نظری و عملی:

حضرت علی (ع) می فرمایند: خداوند انبیا را فرستاد تا گنج های پنهانی عقول را آشکار کنند. (یشیروا لهم دفائن العقول)

امیرالمومنین (ع) در ضمن خطبه ۱۴۴ چنین می فرماید: کجا هستند عقل هایی که با چراغهای هدایت روشن گشته اند. (این العقول المستصحبه)

علی (ع) در غرورالحکم، ص ۶۷ می فرماید: عقل یک نیروی فطری است که با علم و تجربه افزایش می یابد. (العقل غریزه تزیید بالعلم و التجارب)

۲۸. گزینه ۴ صحیح است. مفهوم فلسفی عقل: نیرویی که مفاهیم تصویری کلی را درک میکند در مقابل احساس، تخیل و وهم

خواجه نصیرالدین طوسی می گوید: صورتی که از خارج به ذهن می آید، اگر تنها از ماده خارجی مجرد گردید درک حسی است. و اگر از ماده و بعضی صفات آن همچون وضع و مکان برکنار شد درک خیالی است. و در صورتی که از ماده و تمام صفات آن، غیر از اضافه به ماده مجرد حاصل کرد، درک وهمی است و در مرحله نهائی اگر از ماده و همه مضافات آن آراسته گردید، عقل خواهد بود.

۲۹. گزینه ۲ صحیح است. عقل به معنای مجرد تام، تحت عنوان عقول طولی و عقول عرضی در فلسفه نیز به کار رفته است. همچنین امام صادق می فرمایند: خداوند عقل را خلق نمود و او اولین مخلوق استاز روحانیون. و همینطور در ادامه امام بیان می دارد: ملائکه، عقل محض است و شهوت در او نیست.

۳۰. گزینه ۴ صحیح است. قدرت عقلانی آدمی در شناخت هستی در قرآن، حکمت نام دارد.

۳۱. گزینه ۱ صحیح است.

۳۲. گزینه ۲ صحیح است. استفاده از نظام علت و معلولی: دلیل دیگری که نشان می دهد قرآن برای عقل اصالت قائل شده این است که مسائل را در ارتباط علت و معلولی آنها بیان می کند. رابطه علت و معلول و اصل علت، پایه تفکرات عقلانی است و قرآن خود آن را محترم شمرده و به کار می برد.

برای نمونه، قرآن مسلمانان را تشویق می کند تا به مطالعه در احوال و سرگذشت اقوام پیشین بپردازند و از آن درس عبرت بگیرند. بدیهی است که اگر سرگذشت اقوام و ملتها بر اساس گزاف و تصادف بود و اگر سرنوشتها از بالا به پایین تحمیل می شد، دیگر مطالعه و پندآموزی معنا نداشت. (فَکَایِنَ مِنْ قَرِیْبِهِ اَهْلَکُنْهَآ وَ هِیَ ظَالِمَةٌ فِیْهَا خَاوِیَةٌ عَلٰی عُرُوْشِهَا وَ بَنُوْا مَعْطَلَهٗ قَصْرِ مَشِیْدٍ اَفَلَمْ یَسِیْرُوْا فِی الْاَرْضِ فَتَکُوْنَ لَهُمْ قُلُوْبٌ یَّعْقِلُوْنَ بِهَا اَوْ اَذَانَ یَسْمَعُوْنَ بِهَا.) و در آیه ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یتغیر و ما بانفسهم نیز به همین مفهوم اشاره شده است.

۳۳. گزینه ۲ صحیح است. ذهن انسان از همان اوان کودکی زیر تأثیر عوامل طبیعی و اجتماعی (مراد احتیاجات و مقتضیات زندگی فردی و اجتماعی است) خواه ناخواه روی معلومات مقدماتی خود، که محسوس و جزئی هستند، به عملیاتی پرداخته و از تجرید و تعمیم آنها خود را نخست به دریافت معانی جزئی، آنگاه به درک معانی مجرد و کلی می رساند. ذهن، همه این عملیات را به یاری مبادی اولیه صورت می دهد. به همین جهت مبادی اولیه عقلیه را مبادی هادی یا راهنمای معرفت می خوانند. این مبادی به عزم پاره ای از حکیمان، منشأ فطری و ذاتی دارند و به گمان پاره ای دیگر محصول حس و تجربه اند.

۳۴. گزینه ۳ صحیح است. قضاوت بر سه اصل استوار است:

• اصول حسی خارجی

انسان در زندگی خود از قضاوت بین پدیده های حسی پیرامونش ناگزیر است و دائم در حال قضاوت است. مثلا انتخاب بین دو شی و تعیین شی گرم تر.

• اصول اعتباری

این اصول معمولاً منشأ انسانی دارند و مبنای قضاوت قرار می گیرند، اساسا احکام قضایی که در دادگاه ها صادر می شود، عمدتا ریشه ی اعتباری دارند.

• اصول طبیعی حقیقی عقلی

انسان علاوه بر اصول دوگانه فوق اصولی را می شناسد که اساس قضاوت های عالمانه اش بر آن ها استوار است. این اصول ریشه ی غیر اکتسابی داشته، یعنی طبیعی و حقیقی بوده و در انسان منشأ عقلانی دارند. این اصول بالقوه در انسان وجود دارند و قابلیت فعلیت یافتن دارند و محصول روح الهی انسان هستند. اساسا قیاس هایی که

منطقی صوری هستند و احکامی که موضوع آنها کلیت حاکم بر اجزا است از این قبیل اصول می‌باشند. برای مثال جمع دو واحد دو می شود و اصلاً مصداق حسی ندارد و تنها مدرک عقل است. در قرآن نیز اساساً استدلال، مبتنی بر همین اصول عقلی غیر اکتسابی است. برای مثال در آیه ی «**فبای الاربکما تکذبان**» معنا در استشهاد مستمر، مستتر است.

۳۵. گزینه ۴ صحیح است. عقل کلامی: کلام عبارت است از بحثی عقلی و استدلالی پیرامون مباحث دینی و استنتاج آن‌ها توسط عقل. انسان به عنوان خلیفه خدا بر روی زمین در صورتی که از شائبه‌ها پاک شود، قادر است مسائل را استنباط و استنتاج کند. این عقل، عقلی است که معیار تشخیص و قضاوت راستین آدم قرار می‌گیرد. امام صادق(ع) در مورد این عقل چنین می‌فرماید: پیامبر حجت خدا بر بندگانش بوده و عقل حجت بین بندگان و خداست(حجه الله علی العباد النبوی و الحجه فیما بین العباد و بین الله تعقل)

۳۶. گزینه ۳ صحیح است. حضرت علی(ع): " لا مال اعود من العقل و لا عقل کالتدبیر " - هیچ مالی چون عقل سودمند نیست و هیچ عقلی مانند تدبیر نمی‌ماند.

۳۷. گزینه ۲ صحیح است. قرآن برای ابلاغ پیامش از دو زبان کمک می‌گیرد که عبارتند از استدلال منطقی و احساس. هر یک از این دو زبان، مخاطبی مخصوص به خود دارند که مخاطب اولی عقل است و آن دیگری دل.

۳۸. گزینه ۲ صحیح است. مبارزه با لغزش‌های عقل: دلیل دیگری که بر اصالت عقل نزد قرآن، دلالت دارد و از دلایل قبلی رساتر است، مبارزه قرآن با مزاحمت‌های عقل است. از جمله منشأهایی که قرآن برای خطا ذکر می‌کند یکی این است که انسان گمان را به‌جای یقین بگیرد. اگر بشر خود را مقید کند که در مسائل، تابع یقین باشد و گمان را به عوض یقین بپذیرد، به خطا خواهد افتاد. دومین منشأ خطا در استدلال، که بالاخص در مسائل اجتماعی مطرح می‌شود، مسئله تقلید است. بسیاری از مردم این گونه‌اند که چیزهای مورد باور اجتماع، باورش‌شان می‌شود. قرآن می‌فرماید هر مسأله‌ای را با معیار عقل بسنجید نه اینکه هر چه نیاکان شما انجام دادند آن را سند بدانید، یا آنکه آن را به کلی طرد کنید. عامل مؤثر دیگر در ایجاد خطا که قرآن از آن یاد می‌کند، پیروی از هوای نفس و تمایلات نفسانی و داشتن غرض و مرض است.

۳۹. گزینه ۲ صحیح است. حضرت علی(ع) می‌فرماید: " **یثیروا لهم دفائن العقول** " خداوند انبیا را فرستاد تا گنج‌های پنهانی عقول را آشکار کنند.

۴۰. گزینه ۱ صحیح است. درک این مقدمات یا معقولات اولیه و آماده شدن ذهن برای دریافت معقولات ثانویه، با احکام عقلی و استدلال منطقی، نفس را به مرتبه عقل بالملکه می‌رساند. مرحله بعدی، مرحله تحصیل علوم نظری و درک معقولات است و نفس را در آن مرتبه عقل بالفعل نام داده‌اند. این پدیده در واقع، همان است که در روانشناسی جدید **شعور باطن** خوانده شده است. پاره‌ای از حکمای معاصر آن را به قسمت تاریک ذهن تعبیر کرده‌اند. هرگاه انوار دقت به مناسبتی از قبیل احتیاج و مصلحت و طبق قوانین و شرایط خاص (این مناسبت و این شرایط همان است که سابق بر این، استعداد و قابلیت نفس برای پذیرفتن افاضات عقل تعبیر شده است)، به بخشی از این ذخایر بتابد و آنها را روشن کند و بالفعل معلوم گرداند، به آنها در این هنگام عنوان وجدانیات صریحه یا **شعور ظاهره** داده می‌شود. این پدیده همان است که **ابن سینا** و دیگر حکمای مقدم آن را عقل مستفاد خوانده‌اند.

۴۱. گزینه ۲ صحیح است. شعور، فقه، فکر، تذکر، بصیرت و درایت از افعال و کارکردهای عقل در قرآن کریم هستند.

۴۲. گزینه ۲ صحیح است. در متون اسلامی عقل به اعتباری به دو دسته تقسیم شده است: یکی عقل طبیعی(طبعی) که موروث روح خدایی است و عنصر شناختی فطرت است. این عقل مایه اصلی انسانیت انسان و کمال شخصیت اوست. علاوه بر عقل طبیعی، عقل اکتسابی(عقل تجربی) نیز وجود دارد. امام علی(ع) در رابطه با این عقل می‌فرماید: «**العقل العقلان، عقل الطبع و عقل التجربة و کلاهما یودی الی المنفعه**». در این کلام امیرالمومنین(ع) عقل را به طبیعی و تجربی تقسیم کرده و هر دوی آن‌ها را منفعت‌رسان برای انسان می‌داند و یا در جای دیگر در راستای وجود هر دو عقل می‌فرماید: «**العقل غریزه تزیید بالعلم والتجارب**» یعنی، عقل غریزه‌ای فطری است که به کمک تجربه غنی می‌شود.

۴۳. گزینه ۴ صحیح است. نیرویی که انسان را به کارهای خوب وادار میکند و در مقابل نفس و هوی به کار می‌رود و عمل و فعلی که موجب سعادت و نجات انسان می‌شود.

امام صادق(ع) از حضرت علی(ع) نقل می‌کند: خداوند ملائکه را خلق کرد در حالی که عقل داشتند و شهوت نداشتند و حیوانات را خلق کرد که شهوت داشتند و عقل به آن‌ها داده نشد و به انسان هر دو اعطا گردید اگر کسی عقلش بر تمایلات و شهوتش غالب آید از ملائکه برتر است و اگر شهوتش بر عقلش غالب آید از حیوانات هم پست تر است. و همینطور از ایشان نقل است: عقل آن چیزی است که توسط آن خداوند عبادت شده و بهشت کسب می‌شود. (**العقل ما عبد به الرحمن و اکتسب به الجنان**). امام صادق(ع) فرمود: هرکس که عاقل است دین برای اوست(من کان عاقلاً کان له دین)

۴۴. گزینه ۱ صحیح است.

۴۵. گزینه ۴ صحیح است. به پاسخ سوال ۴۲ مراجعه شود.

۴۶. گزینه ۲ صحیح است. در فلسفه عقل را مدرک کلیات می‌نامند و حصول ادراکات مختلف اعم از تصورات و تصدیقات توسط آن صورت می‌گیرد.

۴۷. گزینه ۲ صحیح است. عقل کلامی: کلام عبارت است از بحثی عقلی و استدلالی پیرامون مباحث دینی و استنتاج آن‌ها توسط عقل. انسان به عنوان خلیفه

خدا بر روی زمین در صورتی که از شائبه‌ها پاک شود، قادر است مسائل را استنباط و استنتاج کند. این عقل، عقلی است که معیار تشخیص و قضاوت راستین آدم قرار می‌گیرد. امام صادق(ع) در مورد این عقل چنین می‌فرماید: پیامبر حجت خدا بر بندگانش بوده و عقل حجت بین بندگان و خداست(حجه الله علی العباد النبوی و الحجه فیما بین العباد و بین الله تعقل).

۴۸. **گزینه ۴ صحیح است.** تعادل بین اعمال ارگانیزم و محیط را سازش می‌گویند.

۴۹. **گزینه ۲ صحیح است.** جهل عبارت است از عمل نسنجیده و بدون تأمل.

۵۰. **گزینه ۲ صحیح است.** در متون اسلامی عقل به اعتباری به دو دسته تقسیم شده است: یکی عقل طبیعی(طبیعی، مطبوع) که موروث روح خدایی است و عنصر شناختی فطرت است. این عقل مایه اصلی انسانیت انسان و کمال شخصیت اوست. علاوه بر عقل طبیعی، عقل اکتسابی(عقل تجربی) نیز وجود دارد. امام علی(ع) در رابطه با این عقل می‌فرماید: «العقل العقلان، عقل الطبع و عقل التجربة و کلاهما یودی الی المنفعه». در این کلام امیرالمومنین(ع) عقل را به طبیعی و تجربی تقسیم کرده و هر دوی آن‌ها را منفعت‌رسان برای انسان می‌داند.

۵۱. **گزینه ۲ صحیح است.** قرآن روی این مسأله بسیار تأکید کرده است و حتی در یک جا تصریح دارد که بزرگترین لغزش‌گاه فکری بشر همین پیروی از گمان است. و یا در جای دیگر خطاب به پیامبر(ص) می‌فرماید: إِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَأَنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ - اکثر مردم زمین چنین‌اند که از گمان پیروی می‌کنند، تو هم اگر بخواهی از آنها پیروی کنی، تو را نیز گمراه می‌کنند چون مردم تابع گمانند نه یقین، به همین دلیل خطا می‌کنند.

در آیه دیگری می‌فرماید: وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ - آنچه را که بدان علم نداری پیروی مکن - این تذکری است که در طول تاریخ اندیشه بشر، اول بار قرآن به انسان داده است و او را از این‌گونه خطاها نهی کرده است.

۵۲. **گزینه ۱ صحیح است.** دو واژه «حجر» و «نهی» به منزله‌ی مفاهیم مترادف عقل در نظر گرفته شده‌اند که در هر دو مفهوم «بازداری» وجود دارد. «حجر» و «تجیر» به معنی سنگ‌چین کردن است. سنگ‌چین کردن برای تبیین مرز میان دو چیز، جلوگیری از خلط و ضبط و ایمن نگه داشتن اشیا یا اشخاص از هجوم، صورت می‌گیرد و عقل به سبب داشتن چنین عملکردهایی «حجر» نیز نامیده می‌شود.

«نهی» نیز که جمع آن نهی است به همین معناست. زیرا «نهی» به معنی باز داشتن است و به اعتبار این بازداری عقل نیز نهی نامیده شده است.

منابع

۱. مجموعه سوالات کنکور سراسری کارشناسی ارشد روان شناسی ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۹
۲. مجموعه سوالات کنکور کارشناسی ارشد روان شناسی دانشگاه آزاد ۱۳۷۶ تا ۱۳۹۹

منابع بیشتر برای حداکثر تسلط

۱. **کپسول علم‌النفوس:** شامل صدها نکته خیلی مهم از همین درس به انتخاب رتبه‌های برتر دانشگاه تهران و شهیدبهشتی، مناسب حدود ۱ تا ۳ ماه مانده به کنکور.
۲. **مجموعه بانک سوالات درس به درس سایر دروس:** شامل صدها تست طبقه بندی شده از هر یک از دروس گرایش‌های عمومی و بالینی کنکور کارشناسی ارشد روان‌شناسی، مطابق با سرفصل‌های هر درس، مناسب جهت تست زنی بعد از دور دوم مطالعاتی. برای هر درس یک مجموعه بانک تست در دسترس است.
۳. **بانک سوالات کنکورهای بیش از ۱۱ سال اخیر کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی – (۲ جلد):** از تمام دروس گرایش‌های بالینی و عمومی، با پاسخ‌های کاملاً تشریحی. قابل استفاده در تمام دوره‌های مطالعاتی. این مجموعه کل سوالات دروس این کنکورها را به شکل سال به سال در بر دارد و در روزهای پایانی که قصد زدن تست‌های سال به سال را دارید بیشتر به شما کمک می‌کند.
۴. **فیلم آموزشی علم‌النفوس از دیدگاه دانشمندان اسلامی:**
  - (۱) با تدریس خانم احسانی، رتبه ۷ کارشناسی ارشد روان‌شناسی دانشگاه تهران
  - (۲) کیفیت HD
  - (۳) آموزش کامل و جامع تمام مباحث
۵. **کلاس نکته و تست آنلاین علم‌النفوس از دیدگاه دانشمندان اسلامی:** بررسی کامل سوالات کنکورهای سال‌های اخیر کارشناسی ارشد / دکتری با آموزش رتبه‌های برتر کنکور دانشگاه تهران و شهید بهشتی

:: درخواست سریع و آسان هر یک از موارد بالا: ارسال ۱ به سامانه +۹۰۲۱۶۶۴۷۵۶۲۰ ::